

Temeljni politički pojmovi

- grč. polis = grad-država
 - grč. politikos = građanski, državni, javni
 - Stari Grci – pod pojmom politika podrazumijevali su umijeće djelovanja u zajednici na opće dobro (politika + etika)
 - Platon : Država ili o Pravednosti
 - Aristotel: Politika
 - čovjek → zoon politikon → biće zajednice (društveno biće)
 - Ciceron → lat. res publica
 - res populi → opće dobro je stvar naroda → narod treba odlučivati
 - Srednji vijek – Toma Akvinski
 - politička vlast dolazi od Boga
 - jedina ispravna politika je ona koja slijedi Božje zapovijedi
 - Renesansa – N. Machiavelli: Vladar
 - “Cilj opravdava sredstvo” → (samo politika, nema etike)
 - Moderno poimanje politike svodi se na to da je politika umijeće upravljanja državnim poslovima, a cilj im je donošenje odluka na dobrobit svih članova zajednice.
-

Podjela politike

- dijeli se na **opće** i **posebne**
 - opće politike: lokalna, državna i međunarodna politika → bave se sveukupnim pol. događajima na nekom području
 - posebne politike: socijalna, gospodarska, zdravstvena, obrazovna, kulturna,... → bave se pojedinim segmentom općih politika
 - 3 dimenzije politike:
 1. polity → institucionalna dimenzija
 2. policy → sadržajna dimenzija
 3. politics → proceduralna dimenzija
-

Političko djelovanje

- Političko djelovanje je tip ljudske djelatnosti kojem je cilj oblikovati život u političkoj zajednici, državi ili društvu.
- bit → promjene
- cilj → boljitak
- političko djelovanje temelji se na:
 1. slobodi
 2. političkoj kulturi
 3. zaštiti ljudskog dostojanstva

Politička kultura – podrazumijeva skup znanja, vrijednosti, stavova i uvjerenja pojedinaca ili društvenih grupa unutar neke zajednice

Političke kulture :

- parhijarna ili župljanska kultura
- podanička kultura
- participacijska kultura

- politički se može djelovati:
 1. napisima političkog sadržaja
 2. političkom akcijom (fizička → vidljiva (npr. prosvjedi))
 3. političkim govorom -ekskluzivni, demokratski, totalitarni

-političke govore možemo razlikovati s obzirom na govornikovu vještinu i njegovu osobnost:

1. emotivni politički govor
2. ekspresivni politički govor (veliki vokabular)
3. iterativni politički govor (ponavljanje rečenica, fraza,..)
4. ekstenzivni politički govor
5. koherentni politički govor (uvijek razumljiv, ima uvod i zaključak → dobar govor)

-Vlast i moć:

-**vlast** je mehanizam koji omogućuje pokoravanje naredbama iz određenog izvora
(pretpostavlja dobrovoljnost)

-vrste vlasti:

1. tradicionalna (npr. V. Britanija – monarhija)
2. karizmatička (npr. Zlatko Sudac, Papa)
3. racionalno-legalna (razumna, dijalog između 2 strane)

-**moć** → vjerojatnost da će određene odluke biti provedene, bez obzira na otpor drugih
(prisila)

-legitimnost → prihvaćenost

-legalnost → zakonitost

Politički subjekti

-politički subjekti jesu svi oni koji politički djeluju ili izazivaju određeno političko djelovanje

-Narod →

-zajednica ljudi koji imaju neke zajedničke karakteristike:

1. teritorij
2. jezik
3. zajedničku tradiciju

-možemo ga promatrati kao:

1. pravno-političku kategoriju	-DEMOS	(najšire područje)
2. socijalno-političku kategoriju	-PLEBS	
3. socijalno-psihološku kategoriju	-ETNOS	

-Nacija →

-narod koji je postigao određeni stupanj političkog razvitka (zajednica koja sebe konstituira kao politički suvremen narod)

-nacionalni identitet odnosi se na skup simbola i vjerovanja o pripadnosti određenoj kulturnoj i političkoj zajednici (npr. nacionalni simboli: grb, zastava, himna)

-nacionalni suvremenitet je ničim ograničena vlast (najviša vlast)

-Manjine →

-manjina je brojčano manja društvena skupina u odnosu na drugu brojčano veću u nacionalnom, rasnom, vjerskom, jezičnom, itd. smislu unutar jedne zajednice

-suvremene demokratske države štite prava manjina i danas obično govorimo o tri modela rješavanja tih odnosa:

1. asimilacija (manjina napušta svoje običaje i prima vrijednosti većine)
2. prisilno mješanje kulturne osobitosti manjine i većine
3. kulturni plurizam (model gdje postoje kultura i običaji od manjine i većine)

-izrazito negativni odnosi prema manjinama:

1. genocid
2. etničko čišćenje (preseljenje etničkih zajednica)

-Državljeni →

-pripadnici neke države koji imaju određena prava i obveze i svijest da pripadaju istoj političkoj zajednici

-dobiva se:

1. rođenjem
2. srodstvom
3. prebivalištem

APATRIDI → osobe bez državljanstva

-Građani →

(-stanovnici određene zemlje)

-osobe koje imaju pravo na posebnost, jedinstvenost i različitost u svojim interesima, sposobnostima i djelovanjima

Tipovi političkih poredaka

-politički poredak → oblik organiziranja političke zajednice (države) na određenim načelima i vrijednostima s obzirom na odnos između zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti

-tipovi političkih poredaka:

1. demokracija
 2. aristokracija
 3. tiranija
 4. diktatura
 5. totalitarizam
 6. republika
 7. monarhija
- } oblici države

-Demokracija →

-grč. demos = narod, puk
-grč. kratos = vladavina
-grč. kratein = vladati

} vladavina naroda

-oblik vladavine u kojem se političke odluke donose voljom većine, najčešće putem izbora ili referendumu u kojem sudjeluju svi građani

-temeljne vrijednosti demokracije:

1. jednakost
2. sloboda
3. ljudsko dostojanstvo

atenska demokracija

-osnovne karakteristike moderne demokracije:

1. formaliziran način biranja
2. pritisak
3. narodni pristanak
4. institucionalna organizacija i ograničenja
5. dioba vlasti (zakonodavna, izvršna, sudbena)

-razlikujemo 2 pojavna oblika demokracije:

1. neposredna ili izravna (oblik demokracije u kojem odluke donose svi oni koji su za njih izravno zainteresirani) (→ referendum)
2. posredna ili predstavnička (parlamentarna – pomoću nje bираmo zastupnike)
-oblik demokracije u kojem odluke donose izabrani predstavnici u parlamentu (zastupnici ili poslanici)

-Aristokracija →

-dolazi od grč. oi aristoi = prvi najbolji
kratos = vladavina

-sustav vladavine u kojem sva vlast pripada isključivo odlikovanoj manjini, koja se smatra i očituje kao elita

-elita = grupa osoba koji imaju utjecaj i kontrolu nad nekim ili gotovo svim područjima društvenog života

-Tiraniја →

-grč. tyranis = samovlast

- to je jedan od klasičnih oblika vladavine, odnosno tip političkog poretka koji nije ni legalan ni legitiman (vladar vlada protiv volje naroda u vlastitu korist)

- Diktatura →

- lat. dictere = diktirati

- označava vladavinu jedne ili više osoba koje monopoliziraju svu vlast u državi, bez ograničenja

- danas se taj pojam koristi kada dolazi do poništenja diobe vlasti i nametanja vlasti bilo pojedinca ili grupe ljudi

- Totalitarizam →

- tip političkog poretka u kojem država ima kontrolu nad svim dijelovima zajednice i nadzor nad svim područjima društvenog života

- karakteristike:

1. razrađena ideologija
2. jedna masovna stranka
3. sustavni teror
4. potpuni monopol nad svim sredstvima javnog informiranja i komuniciranja
5. monopol nad svim oblicima oružane sile
6. centralizirano upravljanje i kontrola cjelokupne ekonomije

- dijeli se na: lijevi (komunizam) i desni (fašizam)

- Republika →

- oblik pol. poretka i vladavine u kojoj vlada više osoba, a izabrani „šef” države predstavlja državu u zemlji i inozemstvu

- osnovna karakteristika: dioba vlasti

- republika može biti:

a) s obzirom na predsjednika:

- predsjednička
- parlamentarna

b) prema nositelju suverenosti:

- aristokratska
- demokratska

- Monarhija →
 - tip pol. poretka i oblik države u kojoj vlada jedan čovjek koji je na vlast došao najčešće nasljeđem i najčešće vlada doživotno
 - može biti:
 1. apsolutna
 2. parlamentarna
 3. ustavna